

[Den fungerende landbrugsminister.]

set dygtige, fagligt meget dygtige, men de priser, de må betale, står i mange tilfælde ikke i rimeligt forhold til de forrentningsmuligheder, som landbruget indebærer. Der er mange ting, som påvirker prisdannelsen og prisudviklingen, og som gør, at ejendomspriserne er meget, meget høje. De unge dygtige landmænd vil kunne klare endog betydelige forrentningsudgifter, hvis blot de har et rimeligt produktionsapparat, d. v. s. hvis de har ordentlige bygninger, som gør det daglige arbejde lettere, og som også gør det billigere at opfodre husdyrene. Jeg tror, det vil blive hilst med tilfredshed ude over landet, at en ordning af denne karakter nu kan gennemføres.

Jeg synes, det ærede medlem hr. Johan Philipsen, der for første gang talte i tinget og gjorde det meget dygtigt og sagligt, fremsatte mange synspunkter om ungdommens stilling, som der er grund til at fæste opmærksomheden ved. Hvordan man skal hjælpe landbougdommen i gang på rimelige vilkår, så at den kan føre landbruget videre, er det jo ikke let at give nogen patentløsning på; men jeg er enig med det ærede medlem i, at vi har et ansvar og en forpligtelse over for denne del af dansk ungdom, som vi bør søge at hjælpe, ganske som vi prøver at hjælpe andre dele af dansk ungdom, der søger at uddanne sig til en stilling i samfundet.

I betragtning af den velvilje, der fra alle sider er kommet til udtryk, tyder alt på, at sagen vil få en let gang gennem tinget. Er der enkeltheder, man vil drøfte, bliver der formentlig lejlighed dertil i et udvalg. Jeg takker for den forståelse og interesse, der er vist spørgsmålet fra alle partiers side.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Carl Petersen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg, lov om folkeforsikring, lov om pension og hjælp til enker m. fl. og lov om en særlig ydelse til enlige mødre. (Vedrørende adgang til forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag m. v.).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 3737, fremsættelsen i tidenden sp. 5473).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende ophævelse af indtægtsgrænserne for enlige mødre samt forhøjelse af uddannelses- og underholdshjælp og kommunehjælp) [af Ragnhild Andersen m. fl.].

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 3543, fremsættelsen i tidenden sp. 4577).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Socialministeren (Bomholt): Det vigtigste punkt i det af forskellige ærede medlemmer af det kommunistiske parti fremsatte lovforslag om ændringer i forsorgsloven må formentlig siges at være forslaget om ophævelse af indtægtsgrænserne ved forskudsvis udbetaling af bidrag til enlige mødre.

Dette forslag vil i væsentlig grad blive imødekommet ved gennemførelsen af det af mig fremsatte forslag om ændring af forsorgslovens indtægtsgrænser, som danner det tilstrækkelige grundlag for en endelig beslutning.

Jeg kan heller ikke acceptere de samtidig stillede forslag om en forhøjelse af den transbestemte enkehjælp og kommunehjælp, således at hjælp af denne art principielt skal udbetales med et til enke- og folkepensionen svarende beløb. I forbindelse hermed vil jeg henlede opmærksomheden på, at der er adgang til at yde enker kommunehjælp ud over den i loven fastsatte 85 pct.s grænse. Som bekendt opererer loven også med et såkaldt rådighedsbeløb til ydelse af supplerende hjælp. Dette beløb udgør 15 pct. af den ydede ordinære hjælp.

[Socialministeren.]

I det omfang denne rådighedssum udnyttes, kommer den ydede hjælp faktisk til at ligge meget nær ved enke- og folkepensionen.

Ud fra disse betragtninger kan jeg som allerede nævnt ikke tiltræde det kommunistiske partis lovforslag.

Edel Saunte: I Danmark har vi antagelig i øjeblikket omkring 75 000 enlige kvinder, der har selvstændig husholdning, og disse 75 000 enlige kvinder har omkring 120 000 børn. Alle disse kvinder, kan man vist næsten sige, med undtagelse af enkerne, har vanskeligheder med at få indkasseret de bidrag, de skal have til de børn, de sidder alene med. En del af disse kvinder har vi hjulpet gennem den nugældende lovgivning, således at deres besvær dog indskrænker sig til en eller to henvendelser på det pågældende børnebidragskontor, hvor de forskudsvis får udbetalt deres børnepenge; det øvrige besvær med at indkassere børnepengene overlades til det offentlige. Der gives i øjeblikket forskudsvis udbetaling til ca. 62 000 af disse børn, således at noget over 50 000 børn ikke får forskudsvis udbetaling. Her må vi imidlertid regne med, at et ikke ubetydeligt antal er børn, som får hjælp på anden måde, nemlig gennem enkebørnspenge, således at der vel ikke er så overvældende stort et antal tilbage, men dog alligevel omkring 30 000-40 000 børn — det er svært at sige.

Denne lov skulle hjælpe rundt regnet 20 000 yderligere af disse børn, eller rettere sagt hjælpe deres mødre, befri mødrene for det besvær, det er for dem selv at indkassere børnepengene. Det vil sige, 20 000 er antallet af mulige børn, for vi er jo langt fra sikre på, at alle disse børns mødre får et bidrag, der svarer til normalbidraget, vi ved ikke, om de måske har en forsømmelig fader, der ikke selv betaler sit bidrag; for det er jo kun, hvor moderen har brug for det offentlige hjælp til forskudsvis udbetaling af pengene, at det offentlige skal have arbejdet med at inddrive pengene hos manden.

Man kan nu spørge: hvorledes går det så det offentlige, som inddriver pengene hos manden? Det går således, at vi regner med, at vi i øjeblikket i gennemsnit for hele landet får tilbage til det offentlige 50

pct. af de penge, der lægges ud. Der er variationer i indkassingsprocenten, og de er meget store. Nogle kommuner er i stand til at indkassere praktisk taget op til 100 pct. Andre kommuner er ikke i stand til at indkassere mere end 20 pct. Man får jo en ejendommelig følelse af, at det er forskellen med hensyn til energi hos de embedsmænd, der skal indkassere bidragene, der gør sig gældende, for så stor en forskel i betalingssevnen hos de bidragspligtige kan der vel ikke være, så nogle kommuner kan møde med regnskaber, der viser, at de indkasserer 97-98 pct. af de udlagte penge, medens andre kommuner møder med regnskaber, der viser, at de kun indkasserer 17-18 pct. Men vi har siddende under den højtærede justitsminister et udvalg, der overvejer inddrivelsesmulighederne, så det kan jo være, at dette udvalg vil være i stand til at nedbringe omkostningerne i forbindelse med den lov, vi her behandler, og den lov, vi allerede har om forskudsvis udbetaling. Det kunne måske godt her fra folketinget siges til de pågældende kommuner, at vi ikke er helt overbevist om, at de gør alt, hvad de kan for at indkassere pengene, når de ligger på så lave inddrivelsesprocenter som 18-20.

Nu foreslås indtægtsgrænserne hævet betydeligt, og derved vil, som jeg sagde før, et stort antal kvinder blive hjulpet. Jeg er glad for dette lovforslag, fordi jeg ved, at det er meget vanskeligt for mange kvinder, især kvinder med nogenlunde vellønnet arbejde, at få fri fra deres arbejdsplads for at kunne gøre alt det arbejde, der skal gøres for at inddrive underholdsbidraget. Men jeg kan ikke lade være med at sige, at jeg havde håbet, vi helt var sluppet af med disse grænser.

Der er en anden ting, jeg gerne vil pege på, nemlig at det foreliggende lovforslag kun drejer sig om forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag og altså ikke om enkebørnspenge. Selv om jeg godt kan se, at der er forskel på, om man hjælper en kvinde med at indkassere børnepenge, eller om man giver en enke underhold til barnet, er jeg bange for, at mange enker vil stå ganske uforstående over for, at indtægtsgrænsen med hensyn til udbetaling af enkebørnspenge er anderledes, end når det gælder forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag.

[Edel Saunte.]

Det vil de have meget vanskeligt ved at forstå. Vi kan måske godt se det rimelige heri, vi, som sidder og passer på statskassens penge, men jeg tror, at hvis man stod på den anden side og skulle sørge for at skaffe penge til forførselse af sit barn, ville man have meget svært ved at forstå det helt.

Jeg har forstået, at vi skal se på dette lovforslag i et udvalg. Jeg vil da kun, inden jeg slutter, endnu engang, uanset de kritiske bemærkninger, sige, at jeg er meget taknemlig for den væsentlige forbedring, loven vil betyde for de enlige mødre.

Søren Andersen: Lovforslaget indeholder en regulering af de indtægtsgrænser, efter hvilke enlige mødre kan få normalbidraget forskudsvis udbetalt af det offentlige. Indtægtsgrænserne, er nu henholdsvis for København, købstæderne og landdistrikterne: 7 490 kr., 6 590 kr. og 5 540 kr. Naturligvis trænger disse beløb til en revision, men det forekommer mig, at man er kommet noget højt op, når de nye beløb sættes til 12 000 kr., 10 560 kr. og 8 880 kr. Vi må jo ikke glemme, at det her drejer sig om noget nær det samme som skattepligtige indtægter; at der bag f. eks. en københavnsk indtægt på 12 000 kr. meget vel kan ligge en realindtægt på 15 000 kr. Jeg vil meget gerne under det udvalgsarbejde, som skal finde sted — for jeg går ud fra, at vi får tid til et udvalgsarbejde, ellers kunne man være kommet med lovforslaget noget før — have noget at vide om, hvad der ligger til grund for de tal, som nu er kommet frem, hvorfor man, skal vi sige, netop har ramt de tal, som foreligger her.

Det halter også med argumentationen, når man siger, at indtægtsgrænsen ikke ændres, hvad angår de understøttelser, der er af bidragsmæssig karakter — der tænkes her på bidrag til børn af enker og enkemænd — men kun for, hvad angår de forskudsvisse udbetalinger. Man må ikke glemme, at det plejer at være ca. 50 pct., der kan inddrives — jeg havde ikke tallene før, men det ærede medlem fru Edel Saunte nævnte, at tallet stadig var 50 pct. — og vi har jo gentagne gange haft love til behandling, der skulle give en betydelig bedre inddrivning. Jeg vil da også gerne

se talmaterialet og se, om de kræfter, vi har lagt her, skulle være fuldkommen spildt. Men jeg går altså ud fra, at tallet stadig væk ligger på omkring 50 pct. med de store variationer, der er rundt omkring i landet, og så synes jeg nok, der kunne være god grund til at se på forholdet. Det er jo slet ikke småpenge, staten taber. Det nævnes, at denne lov vil komme til at koste 4 mill. kr., måske noget mere i starten, og disse 4 mill. kr. må man regne med stort set er de penge, som ikke kan erholdes.

Jeg vil også gerne vide noget om, hvad ordningen koster i sin helhed. Det nævnte tal drejer sig jo kun om den merudgift, loven vil medføre. Det er naturligt, at det offentlige sikrer de mindrebemidlede, men ordet mindrebemidlet bruges jo på så mange måder og i så mange former, og efter min mening er vi absolut kommet for højt op i den henseende. Mange skatteydere, der sidder hårdt i det økonomisk, kommer i virkeligheden til at betale for dem, der har bedre råd, hvis vi sætter indkomstgrænserne således, som det er foreslået her.

Det forekommer mig også, at forskellen efterhånden er blevet for stor mellem beløbene i de tre kommunegrupper. Der er et interval fra 12 000 kr. til 8 880 kr. Vi har jo ret ofte på andre områder set på dette forhold og er kommet til det resultat, at der bortset fra boligforholdene ikke er ret megen forskel på leveomkostningerne. Disse kvinder skal bruge pengene til at ernære sig og deres børn for. Jeg kan derfor ikke se, at der er grundlag for den store forskel.

Vi vil gerne være med til at hjælpe disse kvinder til en bedre inddrivning af underholdsbidrag, men vi kan ikke gå med til, at man går så højt op som foreslået; i så fald nærmer vi os næsten den tankegang, at det ikke længere — bortset fra de mindrebemidlede — er den enkeltes pligt at sørge for at få fat i disse penge.

Vi kan se på de ting, jeg her har nævnt, i udvalget. Der er med andre ord behov for ikke så ringe en udvalgsbehandling, og vi må gå ud fra, af hensyn til parlamentarisk skik, at der er tid til en sådan udvalgsbehandling. Jeg skal tilsige for mit partis vedkommende en velvillig behandling i udvalget og slutte med at sige, at

[Søren Andersen.]

hvad angår det kommunistiske lovforslag, er det i så udpræget grad et overbudsfor-slag, at allerede de ord og argumenter, der er sagt om ministerens forslag, fastslår, at det kan vi ikke gå med til.

Gertie Wandel: Vi er i mit parti tilfredse med og glade over, at den højtærede socialminister foreslår indtægtsgrænserne for den forskudsvisse udbetaling af børnepengene hævet. Vi er klar over, at de nuværende grænser er for lave, men vi synes til gengæld, at den højtærede socialminister er gået for højt op, når han foreslår 12 000 kr.s skattepligtig indtægt som grænse, det vil sige en effektiv indtægt på ca. 15 000—16 000 kr. Vi mener, at det er så nær den indtægt, normalfamilien har, at det ikke vil være nødvendigt med forskudsvis udbetaling.

Vi synes på den anden side, at det er en service, man gerne vil give den enlige moder, for enhver, der har med social forsorg at gøre, ved udmærket godt, hvor store vanskeligheder der er her, og mit parti kunne i og for sig godt tænke sig at stille apparatet for inddrivning af disse penge til rådighed for alle enlige mødre.

Det spørgsmål, som det ærede medlem fru Edel Saunte så grundigt behandlede, spørgsmålet om en effektiv inddrivning af de forudbetalte bidrag, er meget vigtigt og interessant. Jeg er klar på, at et udvalg i lang tid har beskæftiget sig med dette spørgsmål, men jeg er enig med det ærede medlem fru Edel Saunte i, at de kommuner, der arbejder effektivt med inddrivningen, kan nå meget store resultater. Jeg kan da sige, at i min kommune har vi adskillige gange været oppe på næsten 100 pct. Jeg synes, det er et område, hvor man virkelig kan spare staten for penge, og jeg synes, der er god grund til at tænke over i udvalget, hvad folkettingen kan gøre i den retning.

Med hensyn til det kommunistiske lovforslag kan vi ikke nærmere gå ind på det eller tiltræde det.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: På det radikale venstres vegne kan jeg tiltræde, at vi forhøjer indtægtsgrænserne for forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag m. y. Det

drejer sig om en gruppe, væsentligst mødre, som har brug for en særlig hjælp. Vi ved godt, at den indtægtsgrænse, vi har i øjeblikket, virker sådan, at de, der har godt arbejde, kan, hvis de arbejder hele året, ikke få dette beløb udbetalt, og vi ved også, at det bevirker, at nogle af dem så holder fri et stykke tid, og for dem gælder det netop om at have initiativ og arbejdslyst. Sagen er altså ikke så ligetil.

Da jeg i sin tid var formand for kvindeforeningernes kommission vedrørende „den enlige moder“, foretog vi en enquete, hvor vi også undersøgte, hvorledes det forholdt sig med dem, der ikke kunne få forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag, og hvorledes det var med den hjælp, de kunne få fra politiet, og jeg må tilstå, at det var ikke opløftende resultater, vi kom til. De kunne kun få uregelmæssig udbetaling og betaling, der kom bagefter, og det, de i så høj grad har brug for, er netop at have en nogenlunde stabil økonomi, således at de virkelig kan lægge et budget. I øjeblikket er det således, at ved en normal arbejdsindtægt kan lønstigninger på grund af akkorder, overenskomster og lønglidning betyde, at de pludselig mister deres ret til at få denne forskudsvisse udbetaling, og dér vil jeg gøre opmærksom på, at netop den enlige forsørger har mindre modstandskraft over for de ting, der kan forrykke økonomien som f. eks. sygdom og arbejdsløshed, end et forældrepar har. Det må man huske, når man skal sammenligne her.

Jeg er helt enig i, hvad der er sagt med hensyn til inddrivelse af den forskudsvisse udbetaling — det har vi nu talt om, hver gang dette spørgsmål har været fremme i folketin-get — og justitsministeren har — jeg tror, det var længe før den nuværende justitsministers tid — nedsat et udvalg til behandling af spørgsmålet om inddrivelse. Da vi afgav betænkning fra kommissionen „den enlige moder“ i 1953, mener jeg, at dette udvalg var nedsat; om det endnu arbejder, ved jeg ikke.

Når vi nu hører af det ærede medlem fru Edel Saunte, at der er så stor forskel på de forskellige kommuners inddrivelsesprocent, nemlig fra 20 til 98 pct., skulle man jo tro, at der i hvert tilfælde i nogle kommuner måtte kunne gøres noget for at forbedre dette forhold. Jeg er nok klar over,

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

at i Gentofte kommune bor der velhavere, og at den er god til at få pengene ind; jeg har også hørt nogle sige, at der er børnefædre, der ingen penge har, men det kan vist ikke være rigtigt; der må kunne indrives mere.

Der har ikke været talt om den ændring, lovforslaget indeholder til forsorgslovens § 224, stk. 3, hvorefter understøttelse til visse kategorier af børn ikke kan ydes, såfremt overøvrigheden i det enkelte tilfælde skønner, at omstændighederne taler herimod.

Det radikale venstre mener, at den nugældende bestemmelse, hvorefter en sådan understøttelse kun kan gives, når overøvrigheden i det enkelte tilfælde skønner, at omstændighederne taler derfor, bør bibeholdes. Jeg kan ikke se, at den foreslåede ændring er en nødvendig konsekvens af den nylig vedtagne lov om børns retsstilling.

Med dette forbehold vil jeg tilsige en velvillig udvalgsbehandling.

Ayoë Herbøl: Retsforbundet er meget velvilligt indstillet over for det af den højtærede minister fremsatte lovforslag.

Vi er klar over, at de nuværende indtægtsgrænser i mange år har været genstand for kritik. Vi har gang på gang oplevet, at grænserne i vor sociallovgivning er ret problematiske. Om tallene skal være så høje som her foreslået, kan vi diskutere i et udvalg. Det skulle jo ikke gerne være således, at indtægtsgrænsen hindrer en mor i at tage arbejde, fordi hun er klar over, at tjener hun et par hundrede kroner ud over denne grænse, kan hun ikke opnå forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag.

Jeg havde egentlig et spørgsmål at stille, men nu oplyste det ærede medlem fru Edel Saunte, at det offentlige er i stand til at inddrive 50 pct. af de uerholdelige bidrag. Vi må undersøge, om det er muligt, at dette tal kan blive noget højere.

Det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp omtalte ændringen af forsorgslovens § 224, stk. 3, der er en følge af vedtagelsen af loven om børns retsstilling, og hvorefter overøvrigheden i det enkelte tilfælde skønner over, om omstændighederne taler for, at der skal udbetales bidrag; jeg synes, der

her foreligger et problem, og jeg kunne godt lide i udvalget at høre, i hvor mange tilfælde bestemmelsen tages i anvendelse. Måske har jeg misforstået det, men på mig virker det, som om det er en bestemmelse, der er tænkt som en straf for de mødre, der ikke giver rigtige oplysninger; jeg kan imidlertid ikke se andet, end at denne straf går ud over børnene.

Vi kan tilsige vor velvillige behandling af den højtærede ministers lovforslag.

Ragnhild Andersen: På min gruppes vegne vil jeg udtrykke vor store glæde over og tilfredshed med, at ministeren er kommet det forslag i møde, som vi gennem flere år har fremsat, om helt at afskaffe, subsidiært at forhøje de kendte indtægtsgrænser i forsorgsloven, idet disse indtægtsgrænser i mange tilfælde helt eller delvis hindrer de enlige mødre og enkerne i at få børnebidrag udbetalt af det offentlige. Jeg vil gerne melde mig som én, der særlig takker ministeren for denne imødekommenthed og for dette lovforslags fremsættelse. Personlig er det mig en stor glæde at hilse det velkommen. Vel ophæver forslaget ikke fuldt ud indtægtsgrænserne for de enlige mødre, som vi helst havde set det i mit parti, og som vi foreslår det i vort selvstændige forslag om 3 ændringer i forsorgsloven; men det hæver dog indtægtsgrænserne så højt op, at langt de fleste enlige mødre, som lever af deres arbejde på fabrik eller kontor eller i butik, nu ikke behøver at frygte den situation, hvor faderens bidrag, der er en så nødvendig hjælp til barnets eller børnenes forsørgelse, ikke udbetales eller kun udbetales delvis. Jeg er sikker på, at de enlige mødre i virksomhederne rundt omkring vil hilse dette forslag med begejstring. I årevis har det for disse flittige kvinder været en belastning både økonomisk og sjæleligt, at de ikke havde ret til forskudsvis udbetaling af bidrag. De har savnet det økonomisk, og de har følt, at det var uretfærdigt, at hele byrden ved forsørgelsen blev væltet over på dem; de har ikke haft og vil ikke i fremtiden have kraft til selv at gennemføre den kamp med politiet og manden, som for manges vedkommende kommer ind i billedet, når faderen har forladt moderen og barnet eller børnene. Den højtærede minister har

[Ragnhild Andersen.]

da også, ligesom sin forgænger, daværende socialminister Strøm, haft besøg af deputationer, som også har hjemsogt udvalgene og de kvindelige medlemmer her i tinget og de klaget deres nød.

Selv om vi i min gruppe er meget glade for dette forslag, er der dog en malurt i bægeret, som jeg håber det vil være muligt at få fjernet under lovforslagets gang gennem tinget. I dag, da der er flere, ja, et flertal af kvindelige ordførere i denne sag, appellerer jeg især til kvinderne her i folketingsalen om at hjælpe, således at loven også kommer til at omfatte enkerne.

Det ærede medlem fru Edel Saunte var inde herpå, og jeg vil tro, at der også blandt de øvrige ærede ordførere må være forståelse for, at enkerne befinder sig i samme vanskelige situation. De har ganske vist ingen fader — det er jo savnet hos dem — for deres børn, som de kan søge om bidrag, og som skal betale bidrag, men de sidder i dag side om side med de enlige mødre på fabrikker og kontorer, og de vil ikke kunne forstå, hvorfor de ikke også kan få bidraget. De vil føle det uretfærdigt, at der, fordi faderen er død, ikke er noget til dem, når deres indtægt blot ligger over de nu fastsatte indtægtsgrenser, 7 500 kr. i hovedstaden og mindre i de øvrige kommuner. Der er måske — det skal man ikke glemme — nogle af disse enker, som i dag er ude i produktionen, der er berettiget til enkepension, men har foretrukket at beholde deres arbejde, og jeg stiller da det spørgsmål, om det er rigtigt at bringe dem i den situation, at de skal skele til, om det bedre betaler sig at gå over på enkepension end at fortsætte deres arbejde. Nogle af dem vil være tilbøjelige til at gøre det regnestykke, når de ser, at deres medsøster ved siden af kan få bidraget udlagt af det offentlige. Jeg mener ikke, det er rigtigt at bringe dem i den situation, og jeg tror for øvrigt, at en sådan løsning vil stride mod den kommissions synspunkter, som i 1953 med de store kvindesorganisationer bag sig — Danske Kvinders

Nationalråd, Kvindeligt Arbejderforbund og Dansk Kvindesamfund — så stærkt og fuldt gik ind for ophævelsen af indtægtsgrenserne. I betænkningen siger kommissionen — jeg beder formanden om tilladelse til nogle citater — at

„indtægtsgrensen svækker initiativet og arbejdslysten hos en gruppe, der har særlig brug for initiativ og arbejdslyst for at opbygge et godt hjem for sig selv og sine børn. De enlige mødre har særlig brug for en rank ryg og for den selvtillid, det giver ved sit arbejde at bidrage mest muligt til livets ophold for sig og børnene. De bør have bevidstheden om, at det kan nytte at søge økonomisk at arbejde sig op til en nogenlunde tryk tilværelse. Eget arbejde har såvel en økonomisk som en moralsk betydning.“

Kommissionen påpeger også, som det er nævnt af andre ordførere, at

„den, enlige forsørger har mindre modstandskraft over for, hvad der kan forrykke økonomien som sygdom, arbejdsløshed o. s. v., end et forældrepar har.“

Den peger også på den billiggørelse af administrationen, som fuld ophævelse af indtægtsgrenserne ville medføre, og så stiller den spørgsmålet: hvad kan der anføres mod ophævelse af indtægtsgrenserne, hvad vil det betyde af øgede udgifter for det offentlige?

Jeg skal ikke her gennemgå de tal, man regnede med i 1953 — det er klart, at tallene vil være anderledes i dag — men der er tale om en skønmæssig udgift på ca. 15 mill. kr. alt i alt. Jeg vil derimod fremdrage og citere den konklusion, kommissionen kommer til. Det hedder heri:

„Det forekommer imidlertid kommissionen, at merudgiften for det offentlige vel er mærkbar, men at det gode, der derved opnås for de enlige forsørgere, bevirker, at man ikke kan afvise en sådan merudgifts berettigelse.“

Lad mig understrege dette sidste, at det gode, der opnås for de enlige forsørgere, bevirker, at man ikke kan afvise berettigel-

[Ragnhild Andersen.]

sen af denne merudgift. Det blev sagt af kommissionen om en fuld ophævelse af indtægtsgrænserne. Jeg tror, dette med så meget større vægt må kunne siges om den forhøjelse, der her er tale om, som er en god forhøjelse, men som ikke er fuld ophævelse af indtægtsgrænsen.

Jeg vil opfordre udvalget, der formentlig nedsættes, til at undersøge, om fuld ophævelse af indtægtsgrænserne ville give en sådan besparelse i administrationen, at man muligvis burde tage skridtet fuldt ud og afskaffe dem for alle enlige forsørgere. Der er i kommissionen stillet spørgsmål om besparelsen, og selv om jeg ikke mener, det er afgørende i forbindelse med dette lovforslags gennemførelse, vil jeg dog bede udvalget om at se på denne side af sagen. Jeg minder om, hvad jeg allerede tidligere har gjort opmærksom på, at det i socialminister Strøms tid af socialministeriet blev beregnet at ville koste at afskaffe indtægtsgrænserne for de enlige mødre; jeg tror, det var mellem 5 og 6 mill. kr. årlig.

Skulle det ikke være muligt at få tilslutning i tinget til fuld ophævelse, er vi i mit parti villige til, dersom vi får enkerne med — og enkemændene naturligvis også, vi kan jo ikke lave særstillinger — under de foreslåede indtægtsgrænser at trække vort forslag angående indtægtsgrænsernes bortfald tilbage. Så højt vurderer vi dette punkt. Det er altså den ene af de tre ændringer, der indeholdes i vort lovforslag om ændringer i forsorgsloven; men det er mit håb, at det under udvalgsforhandlingerne skal lykkes at få enkerne med ind under loven.

Endnu et par bemærkninger. I forbindelse med behandlingen af forslaget om folke- og invalidepension har De samvirkende Invalideorganisationer rejst spørgsmålet om beregningen af et børnetillæg til pensionisterne. Jeg vil gerne spørge ministeren, om han har set de anker, der er fremført i denne forbindelse. Jeg er vel på det rene med, at vi her kommer ind på spørgsmålet om de gældende indtægtsgrænser for ægtepar og på bestemmelserne om, hvornår disse kan få bidrag udlagt til børn født uden for ægteskab eller i andet ægteskab. Selv om der også her kan være problemer, har den kommunistiske gruppe ikke foreslået ændringer af disse grænser

i almindelighed, idet det er vor opfattelse, at det i første række gælder om at komme de enlige forsørgere, der trænger til denne håndsrekning, til hjælp, så de kan vide sig sikre på børnebidraget. Alligevel kunne man nok se på, om det var muligt at lempe beregningsreglerne for pensionisterne. Det drejer sig jo om mennesker med små indtægter, og jeg minder om, at man her i folketinget ved pensionslovens udformning var lydhør og tog særligt hensyn til selv-pensionisterne med indtægter på helt op til 17 000 kr.; derfor kan der måske være anledning til også at se på dette spørgsmål. Måske kan ministeren sige, om man i ministeriet allerede har set på det spørgsmål, der blev rejst af De samvirkende Invalideorganisationer.

Angående den særlige ydelse til de enlige mødre er der i §§ 2, 3 og 4 i lovforslaget foreslået en ændring af forsorgsloven; den højtærede minister går ind for, at den pågældende ydelse fortsat kun skal udbetales ved indtægter under de hidtidige grænser. Det vil nok give nogen ekstra administration, og vi ville have foretrukket, at man havde ladet disse beløb følge de nye indtægtsgrænser. Man kunne også have gået den vej, som mit parti har anvist i vinter ved forslaget om, at hvis man lod indtægtsgrænserne for disse særlige tillæg blive, hvor de var, kunne man forhøje tillæggene, således at man gav de 100 kr. til moderen for hvert barn, hun forsørgede. Det var det, vi foreslog i vinter. Desværre fik dette ikke tilslutning i tinget, skønt man må sige, at vi her i landet stadig væk savner den familietilskudsordning, der er betydeligt udbygget i andre lande, f. eks. i vort naboland Sverige.

Til slut et par bemærkninger om zonegrænserne. De nye grænser, der foreslås, er henholdsvis 12 000 kr., 10 560 kr. og, som det laveste, 8 880 kr. Man vil se, at disse zonegrænser er, om jeg så må sige, endnu værre end dem, der findes i lov om folke- og invalidepension. Maksimalindtægten er på landet altså kun 74 pct. af, hvad den er i hovedstaden. Hvis man kigger efter, vil man se, at også de børnepenge, som fædrene må betale, normalbidraget, på landet kun udgør 74 pct. af det, det udgør i hovedstaden. Denne forskel er naturligvis ikke, som det også

[Ragnhild Andersen.]

er sagt af det ærede medlem hr. Søren Andersen, udtryk for indkomstforskel. Da der jo efterhånden ser ud til at være sympati her i tinget for at komme væk fra zonegrænserne, vil jeg opfordre ministeren til ved den fremtidige lovgivning at have disse særlige forhold angående indtægtsgrænser og normalbidrag for øje.

Jeg vil derefter sige et par bemærkninger om de to ting, som mit parti foruden indtægtsgrænserne har foreslået ændret i folkeforsikringsloven. Det drejer sig om en forhøjelse af kommunehjælpen på 15 pct. Det er den tredje ændring. Den anden ændring går ud på en forhøjelse af uddannelses- og underholdshjælp til vanskeligt stillede enlige mødre. Vi har foreslået en forhøjelse på 15 pct. for såvel underholds- og uddannelseshjælpen som for kommunehjælpen vedkommende. Derved ville den enlige moder få ret til en særhjælp, der var lige så stor som enkepensionen til en enlig stillet, og de, der får kommunehjælp, ville få en kommunehjælp, der var lige så stor som folkepensionen til en enlig stillet.

Angående forhøjelse af underholdshjælpen vil jeg opfordre tingets medlemmer og især de kvindelige medlemmer til at se lidt nærmere på denne hjælps størrelse; den er nok værd at underkaste et nærmere studium. Det er rigtigt, som den højtærede minister siger, at ud over de 85 pct. har kommunerne ret til at give et rådighedsbeløb på 15 pct., således at de kan forhøje hjælpen op til enkepensionens størrelse. Hvor mange kommuner der gør brug deraf, ved jeg ikke, måske kan ministeren oplyse noget herom. De er ikke forpligtet hertil, de kan gøre det. Hjælpen her i København til de enlige mødre i en vanskelig situation er i almindelighed 15 pct. mindre end de 311 kr., der gives i enkepension, det vil sige månedlig ca. 264 kr. Selv om de har børn, gives der intet forsørgertillæg til dem ud over dette beløb. Det tillæg, hvormed de skal forsørge børnene, får de udelukkende gennem faderbidraget, og det mener den kommunistiske gruppe er en mangel, der bør bødes på.

For at anskueliggøre, hvad en sådan moder kan opnå, vil jeg tage et enkelt tilfælde, som jeg fremdrog i vinter i spørgetiden, idet jeg spurgte ministeren, om han

fandt underholdshjælpen betryggende. Ministeren var så venlig grundigt at undersøge, hvad denne yngre moder med 3 børn, der dengang var syg, havde i underholdsbidrag, alt iberegnet. Jeg siger tak til ministeren herfor, og jeg takker for den besvarelse, ministeren sendte mig. Jeg bruger her de tal, der fremgår af ministerens eget svar til mig.

Den pågældende moder, der er bosiddende i København, havde et barn på 10 år, et barn på 9 år og en lille én på 8 måneder. Hun havde intet hustrubidrag, som det jo er tilfældet for langt de fleste enlige mødre, hvad enten de er fraskilte, forladte, ugifte eller separerede. Hun modtog ugentlig 53 kr. i underholdsbidrag fra socialkontoret med fradrag af 10 kr. for en betalt gasregning, det vil sige 43 kr. Foruden gas og lys blev også huslejen, der, så vidt jeg erindrer, var mellem 50 og 60 kr., betalt, desuden sygekassekontingentet og en mindre brændselshjælp. Pengene til børnene modtog hun forskudsvis for et halvt år ad gangen, og det er jo sædvane, at mødre, der får et halvt års børnepenge på én gang, ved den lejlighed køber tøj og sko til børnene, da det ellers er umuligt for dem at få penge tilovers til anskaffelser af den art — man behøver blot at tænke på, hvad sko til 2 børn på 9 og 10 år koster. Det havde denne moder også gjort, men selv om hun ikke havde gjort det, hvordan ville hun så være stillet?

Ministeren skriver i sit svar, at der står gennemsnitlig 103 kr. om ugen til rådighed for den pågældende til dækning af almindelige forsørgelsesudgifter for hende og børnene, bortset fra husleje, lys, gas, sygekassekontingent og brændselshjælp. Hendes børnetilskud var 400 kr. med fradrag af 280 kr. for skat, det vil sige kontant 120 kr. De særlige ydelser på 2×95 kr., altså 190 kr., havde hun også modtaget. Man kan altså lægge de 310 kr. til indtægten og får derved en forhøjelse på ca. 25 kr. om måneden.

Når man nu betænker, at denne moder med sine 3 børn skal klare mad, fodtøj, tøj og andre fornødenheder for stort set de 103 kr. ugentlig, må enhver erkende, at hun er meget vanskeligt stillet; hun er vanskeligt stillet, og det er det beløb, hun får til sig selv, der er for knapt tilmålt.

[Ragnhild Andersen.]

Hun får nemlig intet tillagt til børnenes underhold. De 3 børn koster efter alle beregninger af de socialt kloge og sagkyndige ca. 1 500-1 600 kr. årlig for hvert barn; det vil sige, at næsten de 5 000 kr. af moderens indtægt alene er til børnenes forsørgelse. Hendes børnepenge er i dag 2 196 kr. — de var på det tidspunkt et par kroner mindre — med dette ville de være i dag til disse 3 børn, og det skulle svare til $\frac{3}{5}$ af barnets forsørgelse. Men hvorfra får hun de $\frac{2}{5}$, hun selv skulle skyde til? Her er for de vanskeligt stillede mødre, der ikke får hustrubidrag, en stor mangel.

I „Familien og Samfundet“, som blev udsendt i 1958, redigeret af direktøren for socialforskningsinstituttet, Henning Friis, skriver Carl greve Moltke, der jo er en meget erfaren mand på dette felt, på side 253 om dette problem, at har sådanne mødre intet selverhverv, er de elendigt stillet. Det er overpræsidenten, der bruger ordet „elendig“, og ikke mig. Må jeg have lov at bringe et ganske kort citat af, hvad overpræsidenten siger:

„Efter de ved lov nr. 152 af 30. april 1955 gennemførte regler om hjælp til enlige mødre kan hustruen dog som særhjælp få beløb, der dækker det nødtørftigste til hende selv, men de $\frac{2}{5}$ af normalbidraget, som hun formodes at kunne skaffe, svæver stadig i luften.“

Ja, det er rigtigt, de svæver i luften; det gør de for sådanne mødre og også for dem, der ønsker at gennemføre en uddannelse. Det er ikke så mange år siden, vi gennemførte lovbestemmelser om ret til uddannelse, men jeg vil gerne spørge: hvor mange enlige mødre har gennemført en egentlig uddannelse, efter at vi vedtog denne lov? Det er, så vidt jeg ved, meget få. (*Afbrydelse af Edel Saunte*). Ja, i København har man uden tvivl nogle erfaringer; den ærede ordfører for det socialdemokratiske parti vil måske sige noget om, hvordan det ligger i hovedstaden, hvor mange der her har gennemført en uddannelse? Uddannelseshjælpen er nemlig lige så knapt tilmålt; det var derfor, mit parti i forbindelse med gennemførelsen af enkepensionsloven foreslog indført et særligt moderbidrag, som det offentlige skulle give til enlige mødre, der var særlig vanskeligt stillet.

Det lovforslag, vi nu har fremsat, og som vi behandler i dag, er ikke nær så vidtrækkende som forslaget om at give mødrene de $\frac{2}{5}$ af barnets forsørgelse i form af moderbidrag. Det er i al beskedenhed et forslag om forhøjelse med 15 pct., så man sikrer dem, at de i hvert fald får det samme som enkepensionen, og netop fordi det er så beskedent, håber jeg at finde forståelse for det hos ministeren og partierne. Ministeren har ved en bestemt lejlighed i tinget understreget betydningen af, at man ved beregning af hjælp til kvinder, der var beskæftiget på nedsat arbejdstid, i § 282 havde en bestemmelse, som sagde, at man kunne se bort fra indtil halvdelen af den oppebårne arbejdsindtægt. Nu forlanger jeg ikke, at ministeren på stående fod skal kunne svare på, hvordan denne bestemmelse praktiseres af ministeriet. Jeg har indtryk af, at der er en række kommuner, som ikke tager hensyn til, at der i loven findes en sådan bestemmelse.

Jeg vil tillade mig senere at vende tilbage til dette problem i en spørgetid, idet jeg meget ønsker klarhed over, hvordan man praktiserer denne bestemmelse, og hvordan man mener den bør praktiseres.

Det tredje punkt i vort forslag går som sagt ud på at forhøje kommunehjælpen med 15 pct. Nu, da arbejdsløshedsunderstøttelsen er blevet forhøjet, vil det være rimeligt, forekommer det os, også at forhøje kommunehjælpen. Man kan spørge: hvem får i vore dage kommunehjælp? Nu, da vi faktisk har en så høj beskæftigelse, kan der nærmest kun være tale om langvarigt syge og handicappede mennesker. Egentlig arbejdsløse har vi, men de vil i de allerfleste tilfælde gå til arbejdsløshedskasserne og ikke være modtagere af kommunehjælp. I gamle dage, da kommunehjælpen fastsattes i forhold til invaliderenten, var den relativt bedre end nu.

Jeg håber derfor, at ministeren og partierne vil se med velvilje på de tre af mit parti foreslåede ændringer. Jeg håber, at udvalget vil vise forståelse herfor, også når vort lovforslag skal drøftes dér. Og så vil jeg i øvrigt om ministerens lovforslag sige, at vi i min gruppe er overordentlig glade for og tilfredse med, at forslaget er blevet fremsat her i tinget, og vi håber, at det ikke alene får en god gang gennem udvalget,

[Ragnhild Andersen.]

men, også bliver forbedret, således at enkerne, som jeg har sagt, kommer med. Vi kan ligesom ministeren anbefale, at det får en hurtig behandling, så vi kan få det gennemført i denne samling.

Socialministeren (Bomholt): Jeg takker de ærede ordførere for den enstemmig velvillige holdning.

Lovforslaget vedrører, som det ærede medlem fru Gertie Wandel sagde, den service, der ydes den enlige moder. Det er fremsat noget sent, men det er dog relativt overskueligt, og jeg ville være taknemlig, om det skulle være gørligt at nå et snarligt resultat, og jeg fra min side skal være til rådighed med de oplysninger, som det er muligt at fremskaffe.

Det ærede medlem hr. Søren Andersen spurgte mig, hvorledes jeg var nået frem til den her foreslåede indtægtsgrænse. Den hviler som også den tidligere indtægtsgrænse på et skøn. Jeg har ment, at det gjaldt om at lægge den på et sådant sted, at de udearbejdende kvinder kan komme ind under lovens beskyttelsesbestemmelser. Det ærede medlem hr. Søren Andersen spurgte, om ikke intervallet var for vidt. Søger vi i folkepensionsloven at gøre intervallet mellem de 3 zoner mindre, så skulle det vel også være gørligt her. Vi kan jo drøfte det. Det er muligt, at vi, som vi har gjort det ved folkepensionen, kan løfte tredjenzonen, om jeg så må sige, noget i vejret.

Det ærede medlem fru Gertie Wandel var inde på den tanke, at man kunne slette grænsen ud fra den opfattelse, at der næppe kan være store udgifter forbundet med inddrivelse af et beløb over for den øverste, velbemidlede gruppe. Jeg har været inde på samme tankegang, men det er jo frygtelig svært at vide, hvor meget det i virkeligheden økonomisk set drejer sig om. Det ærede medlem fru Edel Saunte omtalte, hvor forskelligt resultatet er i de forskellige kommuner; nogle kan inddrive op til 100 pct. — det er altså tilfældet i fru Gertie Wandels kommune — andre steder inddrives kun 20 pct. Det er ufatteligt, at man kan komme ned på et så lavt beløb. Beløbet skal som sagt inddrives efter bedste evne; jo større hensyn der tages til

børnene gennem forskudsvis betaling, des større krav stilles der til inddrivelsen. Der må naturligvis tilstræbes effektivitet i inddrivelsen.

Det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp talte om, at der i justitsministeriet er et udvalg angående inddrivelse. Vi kan jo i fællesskab gå i deputation til justitsministeren og se, hvordan sagerne står.

Det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp kunne endvidere ønske ændringsforslaget til § 224 strøget. Jeg skal gerne tilstille udvalget forslag herom.

Det ærede medlem fru Edel Saunte omtalte enkebørnspengene og rejste det spørgsmål: skal ikke enkebørnspengene følge samme indtægtslinjer, som her er angivet? Jeg skal gerne tilstræbe en belysning af spørgsmålet, ligesom jeg over for udvalget skal tilstræbe besvarelse af de øvrige rejste spørgsmål.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Edel Saunte: Jeg foreslår, at de to lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Formanden: Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indeværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg, lov om folkeforsikring, lov om pension og hjælp til enker m. fl. og lov om en særlig ydelse til enlige mødre. (Vedrørende adgang til forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag m. v.)

og

forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende ophævelse af indtægtsgrænserne for enlige mødre samt forhøjelse af uddannelses- og underholdshjælp og kommunehjælp) [af Ragnhild Andersen m. fl.].

Valgt blev: *Edel Saunte, Dupont, Hjortnæs, Evald Kristensen, Mørk, Viola Nørlov, Sofie Pedersen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Ayoë Herbol, Søren Andersen, Vagn Bro, N. Chr. Christensen, Justesen, Lorentzen, Gertie Wandel, Asger Jensen og Erna Sørensen.*

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 20. maj, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om et finansieringsinstitut for landbrug m. v.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ekspropriation til anlæg af et statshospital i Thorshavn.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til byggelov for købstæderne og landet.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om brandvæsenet i købstæderne og på landet.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om luftfart.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov for Færøerne om offentlig forsorg.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov for Færøerne om børnebidrag til enlige forsørgere m. v.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov for Færøerne om børneforsorg.

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende alkoholistforsorg og ændringer som følge af lovgivning om revalidering, folkeforsikring og offentlig sygeforsikring).

10) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående ændringer i medhjælperloven [af Fuglsang m. fl.].

Mødet hævet kl. 16²⁵.

106. møde.

Fredag den 20. maj kl. 13.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om deling af Københavns stift og oprettelse af et nyt bispeembede har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om et finansieringsinstitut for landbrug m. v.

Valgt blev: *Carl Petersen, Erhardt Andersen, Bladt, Einer-Jensen, Holger Eriksen, Retoft, Chr. Thomsen, Aage Fogh, Kristian Kristensen, Johan Philipsen, Niels Eriksen, Foged, Kr. Juul, Lorentzen, H. C. Toft, Clausen (Olufskjær) og Thestrup.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ekspropriation til anlæg af et statshospital i Thorshavn.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 5632).